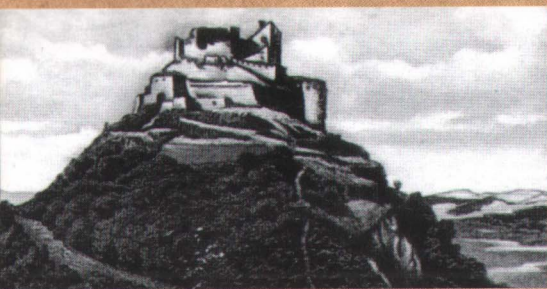

Kiadja:
MUZEUL CIVILIZAȚIEI DACICE ȘI ROMANE DEVA
A DÁK ÉS RÓMAI CIVILIZÁCIÓ MŰZEUMA

B-DUL 1 DECEMBRIE, NR. 39,
DEVA, JUD. HUNEDOARA
TEL : 0254 - 216 750 FAX: 0254 - 212 200,
WWW.MCDR.RO
E-MAIL: MUZEUCDR.DEVA@GMAIL.COM

A DÉVAI VÁR

<https://biblioteca-digitala.ro>

A dévai vár a Poiana Rusca hegységből kiváló vulkanikus alakzaton, 378 m tengerszint feletti és 184 m várossal szembeni magasságban helyezkedik el.

Az erődítmény fekvése az idők folyamán több erre járó vándor figyelmét is felkeltette. Ezek közül Giovandrea Gromo (1654) és Evlia Celebi (1664) azt állították, hogy fekvésének köszönhetően a vár hódíthatatlan.

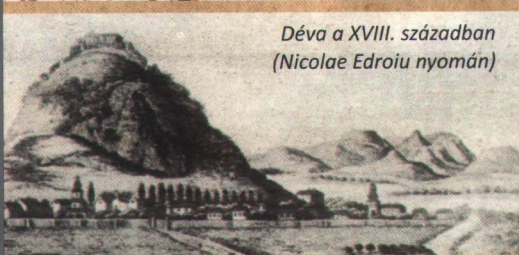
Veduta de mezzo giorno din Deva, 1699-ben Giovanni Morandi Visconti által készített metszet (D.J.H.A.N, Deva)

Veduta da mezzo giorno

di DEVA

Déva a XVIII. században (Nicolae Edroiu nyomán)

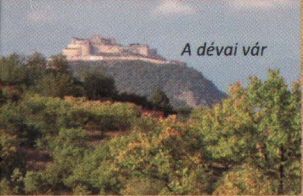

A várat valószínűleg 1250 és 1260 között építették, ő már 1264-ben létezett, mikor híreink vannak egy csatáról amit István erdélyi *dux* egyik parancsnoka vívott a vár alatt. Csak Péterről van szó, aki Kán László vezette kunok ellen harcolt itt István és apja, IV Béla Magyarország királya, belháborúja idején. Ez a hír egy 1273-as okiratból származik, de a vár első említése 1269-ből való, amikor a várat *Dux* István a kelneki *graf* Chyl-nek adományozza.
<https://biblioteca-digitala.ro>

Az első építési szakaszban a vár egy erődből állt, amely tájásdad alakú volt és a hegy csúcsát foglalta magába, követve a terep természetes vonalait. A falakat egyenesen a sziklára helyezték. A bejárat az erődítmény északi oldalán lehetett. A keleti és nyugati oldalán egy-egy tornyot építettek, a keleti kör alakú alaprajzal, a nyugati négyzet alakú. Ugyanabból az időszakból ered a déli oldalon található jellegzetes emeletes épület. Itt olyan építészeti részeket találunk, amelyek az erdélyi gótikus stílus kezdeteire utalnak, vagyis a XIII. század végére tehető.

A XIII. század végén a vár Roland Borsa és Kán László vajdák székhelye, és innen kormányozták Erdélyt, amely csak formálisan tartozott a Magyar Királysághoz. A Kán László vajda dévai udvara egy fontos minőségi ugrást jelentett az előző időszakhoz képest. A történelmi források a vajda udvarának a birójának és egy asztalnok létezéséről beszélnek, tisztségek amelyek a Kán László időszakának újdonságai és amelyek egy olyan közigazgatási rendszer létezését bizonyítják amely átvette a királyi hatalom tisztségeit.

1444-ben, V. László a várat és birtokát Hunyadi Jánosnak, Erdély vajdájának, adományozza, királyi adományként, a törökök ellen aratott győzelmeinek jutalmaképpen. Halála után, 1456-ban, a vár Mátyás király tulajdonába kerül és a család birtokában marad fián Corvin Jánoson keresztül, 1504-ben bekövetkezett haláláig. A Hunyadiak kihallása után, a vár újra az állam tulajdona lett, ameddig II. Ulászló elzalogosítja egyes erdélyi főúrak birtokaival együtt. 1530-tól a vár Zápolya

A dévai vár

A dévai vár, az I erődítmény

A dévai vár, a Bethlen bástya

Dávid Ferencz
hírlőának helye

János vajda birtokába kerül. A vajda halála után, 1540-ben, és miután özvegyét, Izabella királynőt, elűzték, 1550-ben Erdély osztrák hatalom alá került.

1579-ben, a várban halt meg Dávid Ferencz, protestáns prédikátor és a református egyház püspöke, majd az erdélyi unitárius egyház alapítója és első püspöke. 1581-ben, a dévai vár Geszthy Ferencz, Erdély kormányzója és a hadsereg főkapitánya, tulajdonába került, Báthory Kristof fejedelem adománya nyomán. Ő építészeti munkálkodást kezdett el, elsősorban a déli részen.

A XVII. század elején, a vár az erdélyi trónért való harcok színhelye lett, sorban, Báthory Zsigmond, Székely Mózes és Basta generalis birtokába került. 1601-ben

Basta elfoglalja. Bocskay István kiűzi Erdélyből az osztrák csapatokat és a Déva osztrák parancsnokát, Belgiosot, Basta utódát, arra kényszeríti, hogy megadja magát.

1607-ben, Erdély országgyűlése a dévai várat az erdélyi fejedelemség állandó tulajdonának nyilvánította. Bethlen Gábor uralkodása idején, a vár egy új építészeti szakaszt ismer. A fejedelem első feleségének adományozta a várat és ennek halála után unokája, Bethlen István, és a felesége, Széchy Mária, birtokolják. 1640-ben, Széchy Mária I Rákoczi fejedelemnek adja el, és ekkortól egy leltár maradt meg, amelyben meg vannak említve a vár részei és amely leltár kimutatja a vár síralmas helyzetét. A vár el van hanyagolva (gyenge helyőrség, kevés és régi fegyverzet, rég nem javított a termek és erődítmények). A fejedelem bizonyos fontos javítások

A dévai vár, az I erődítmény, panorámszerű kép

(foto arh. Marc Antoniu)

elvégzését rendeli el. Ugyancsak ő rendeli el az ivóvíz számára a nagy ciszterna építését és a keleti oldalon a nagy bástyát építteti (amely ma a Bethlen bástya néven ismert).

A XVI. század eleje jelentette a vár kibővítésének időszakát. Most építik a második erődtámaszt. És, ugyanakkor, az első erődtámasznál is fontos változások mennek végbe.

A második erődtámasz is tojásdad alakú, amit az első erődtámasz formája, valamint a terep alakja határozott meg. A dél-nyugati sarokhoz közel a félkör alakú Bethlen-bástya található. Az északi oldalon, a falat megduplázták és egy zwinger alakult ki. A nyugati végén egy kocsival járható főkaput rendeztek be, amely a várfalat áttöri. A jó állapotba konzervált kapu előtt kőből és téglából épült, sugár irányban helyezett hét alacsony oszlop található. Ezekre az oszlopokra egy gerendából álló híd támaszkodott, amelyet, a kapu előtt, egy emelő szakasz szakított meg. A kapunak egy félkörű kerete van, az alap felé ferde végű lapos peremmel, amely a gotikus stílustól a Reneszánsz felé átmenő korszakból származik. A kapu alapzatának két szélén kőtömbök láthatók, amelyekben be voltak vésva a félkörű árkok amelyekben az emelő kapu csukospántjai mozogtak. A felső részén a hídát emelő két láncnak az ájtár lyukjai láthatók.

A XVIII század végén a vár a Habsburgok birtokába kerül a fejedelemség pénzügyi uradalmával együtt.

1711-ben, a szatmári béke után, a független Erdélyi fejedelemség létezése megszűnik. Ebből az évből az új kormányzó, Johann Steinville, a várat egy bástyás erődtámaszával átalakító munkálatokba kezd, melyek a várhegy bázisánál levő területet is magába foglalták.

A vár fontossága fokozatosan csökkent, és Huszti András iratai szerint csak az esetleges lázadások leverésére használták.

Mitrovsky gróf az erdélyi hadsereg parancsnokának 1800-ban tett javaslatára, a várat többé nem használják katonai célokra. Az elhagyott várat I Ferenc király menti meg, akiben az 1817-i erdélyi utazása idején nagy benyomást keltett. A javítások 12 hónapig tartottak. Az 1848-1849 forradalom és szabadságharc idejében a vár végleg le volt rombolva. Ebben az időszakban, a dévai várban egy osztrák csapat tartzkodott. 1849-ben, Czecc generális megtámadja a várat és, 8 heti ostrom után, a vár védői megadják magukat, május 27.-én. 1849 augusztus 13.-án a vár levegőbe repült, a keleti részén levő lövészér felrobbanása miatt.

A dévai vár, az I. erődtámasz maradványai. (fotó: grh. Marc Antoniu)